

Tarp *esaties* ir *privalejimo*: įstatymiškumo pagrindo problema Hegelio filosofijoje

Teisės filosofijos apmatų pratarmė yra turbūt vienas iš kontroversiškiausių Hegelio tekstų, kuris dažnai yra laikomas tiek visos Hegelio sistemos reziumė, tiek simptomiška nesutarimų dėl jos specifiško statuso santykiyje su politika bei istorija šerdimi. Joje, kaip žinoma, Hegelis pateikia ne tik vieną iš geriausiai žinomų (ir liūdnei pagarsėjusių) spekuliatyviųjų teiginių, taip vadinamą *Doppelsatz*, kuris teigia, jog „*visa, kas protinga, yra tikra; o kas tikra, yra protinga*,“ bet taipogi, pasitelkdamas Minervos pelėdos metafora, pareiškia, jog spekuliatyvusis mąstymas visuomet ateina per vėlai, kad galėtų pakeisti pasaulį. Filosofija struktūriškai vėluoja, ji negali teigti nei *privalejimo*, nei užtikrinti prevencijos priemonių. Filosofija prasideda sutemus. Ir vis dėlto, naktis yra ne tik tylios kontempliacijos, bet ir nusikaltimo laikas. Kaip yra užsiminęs Ernstas Blochas, šiuo požiūriu filosofija yra tarsi detektyvas: nusikaltimas visuomet nutinka *ante rem*, o detektyvas pasirodo tik kartu su lavonu. Ar filosofija tuomet tėra tylius naktinis užsiėmimas, o Hegelis užsiima kvietizmu ir filosofiskai pateisina visa, kas tiesiog *yra*?

Tačiau jei protas ir tikrovė yra spekuliatyviai tapatūs, o Minervos pelėda pakyla tik sutemus ir todėl filosofija gali tik pažinti ir tik jau negyvas formas, ar nebūtų galima sakyti, jog Hegelio sistema fundamentaliai yra būtent šio pavėlavimo mąstymas? Ar šis *protingas* pavėlavimo mąstymas kaip *pavėlavimo pavėlavimas* turi pasekmes Hegelio *tikrovės* ir įstatymiškumo pagrindo klausimui *Apmatuose*, ir jei taip, kokias? Galiausiai, apie kokias „sutemas“ kalba Hegelis ir kuo jos skiriasi nuo kitų filosofiskai pakrautų tamsos ir nakties sampratų? Atsižvelgiant į šiuos ir kitus *Apmatų* pratarmėje pateiktus vaizdinius, pranešime bus aptariamas įstatymiškumo pagrindo klausimas Hegelio filosofijoje, visų pirma atsigręžiant į *Logikos moksle* išplėtotas pagrindo ir tikrovės sąvokas, kurių perspektyvoje bus siekiama išryškinti Hegelio siūlomą *negatyvumo* alternatyvą modernybės mąstyme išsisknijusiai opozicijai tarp pozityvios ir prigimtinės teisės, tarp to, kas *yra*, ir to, kas *privalo* būti.